

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU25

Statlig förvaltning och statistikfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkanden i motioner om den statliga myndighetsstrukturen, digitalisering och it i den statliga förvaltningen, statliga myndigheters lokalkostnader, staten som arbetsgivare samt om statens fastigheter och mark. Motionsyrkandena avslås med hänvisning till redan vidtagna åtgärder, till pågående beredningsarbete och till att den statliga förvaltningspolitiken i stor utsträckning bygger på att myndigheterna själva avgör hur verksamheten ska organiseras för att på bästa sätt tillgodose samhällets behov.

I betänkandet finns sju reservationer (M, SD, C, V, L).

Behandlade förslag

Ett fyrtiotal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Den statliga myndighetsstrukturen	6
Digitalisering och it i den statliga förvaltningen	8
Statliga myndigheters lokalkostnader	17
Staten som arbetsgivare	18
Statlig mark för bostäder	23
Studentbostäder i uppdraget för Akademiska Hus AB	24
Fortifikationsverkets system för hyra till Försvarsmakten	25
Föreningslivets möjlighet att använda försvarsmark	27
Reservationer	29
1. Den statliga myndighetsstrukturen, punkt 1 (SD)	29
2. Digitalisering och it i den statliga förvaltningen, punkt 2 (M)	29
3. Digitalisering och it i den statliga förvaltningen, punkt 2 (L)	31
4. Statliga myndigheters lokalkostnader, punkt 3 (C)	32
5. Staten som arbetsgivare, punkt 4 (V)	33
6. Studentbostäder i uppdraget för Akademiska Hus AB, punkt 6 (M)	34
7. Fortifikationsverkets system för hyra till Försvarsmakten, punkt 7 (SD)	35
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	36
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	36

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Den statliga myndighetsstrukturen

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:123 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 2,

2018/19:485 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 2,

2018/19:767 av Boriana Åberg (M) och

2018/19:1003 av Boriana Åberg (M).

Reservation 1 (SD)

2. Digitalisering och it i den statliga förvaltningen

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:117 av Mattias Bäckström Johansson (SD),

2018/19:2043 av Helena Gellerman m.fl. (L) yrkandena 2–4,

2018/19:2550 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C),

2018/19:2900 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 8–11 och 15–22 samt

2018/19:2902 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 2 (M)

Reservation 3 (L)

3. Statliga myndigheters lokalkostnader

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2492 av Per Åsling (C) yrkande 2 och

2018/19:2694 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 23.

Reservation 4 (C)

4. Staten som arbetsgivare

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:171 av Mattias Ingeson (KD),

2018/19:383 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 26,

2018/19:593 av Betty Malmberg (M),

2018/19:756 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkandena 5 och 6,

2018/19:1593 av Markus Selin (S),

2018/19:1962 av Sultan Kayhan (S) yrkandena 1 och 2 samt

2018/19:2229 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 5 (V)

5. Statlig mark för bostäder

Riksdagen avslår motion

2018/19:1527 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2.

6. Studentbostäder i uppdraget för Akademiska Hus AB

Riksdagen avslår motion

2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 45.

*Reservation 6 (M)***7. Fortifikationsverkets system för hyra till Försvarsmakten**

Riksdagen avslår motion

2018/19:766 av Roger Richtoff m.fl. (SD) yrkande 16.

*Reservation 7 (SD)***8. Föreningslivets möjlighet att använda försvarsmark**

Riksdagen avslår motion

2018/19:779 av Sten Bergheden (M).

Stockholm den 26 mars 2019

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Elisabeth Svantesson (M), Gunilla Carlsson (S), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Adnan Dibrani (S), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Ingela Nylund Watz (S), Jakob Forssmed (KD), Ingemar Nilsson (S), Johan Pehrson (L), Sven-Olof Sällström (SD), Karolina Skog (MP), Mattias Karlsson i Luleå (M), Lars Thomsson (C) och Ida Gabrielsson (V).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlas 37 motionsyrkanden om statlig förvaltning från allmänna motionstiden 2018/19. Förslagen i motionerna rör frågor om bl.a. den statliga myndighetsstrukturen, digitalisering och it i den statliga förvaltningen, staten som arbetsgivare samt statens fastigheter och mark. Samtliga motionsyrkanden är i form av tillkännagivanden. En sammanställning över behandlade förslag finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Den statliga myndighetsstrukturen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om den statliga myndighetsstrukturen. Utskottet hänvisar till att den statliga förvaltningspolitiken i stor utsträckning bygger på att myndigheterna själva avgör hur verksamheten ska organiseras för att på bästa sätt tillgodose samhällets behov, inom ramen för de mål och uppgifter som riksdagen och regeringen beslutat om.

Jämför reservation 1 (SD).

Motionerna

I flera motionsyrkanden framförs att antalet statliga myndigheter behöver minskas och den statliga förvaltningen göras mer effektiv. I kommittémotion 2018/19:123 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 2 anförs att det allmänna behöver ta ett helhetsgrepp på myndighetsfrågan. Myndigheter som är politiserade, överflödiga eller vars uppdrag överlappar andra mer effektiva myndigheters bör läggas ned eller reformeras. Regeringen bör därför genomföra en inventering av de befintliga myndigheterna och göra förvaltningen mer effektiv. I motion 2018/19:1003 av Boriana Åberg (M) anförs att det ligger i samhällets intresse att avveckla de myndigheter som saknar central betydelse för medborgarnas rätt till välfärd, nytta och trygghet, varför regeringen bör göra en översyn av möjligheten att effektivisera den statliga byråkratin och minska antalet statliga myndigheter. I motion 2018/19:767 av Boriana Åberg (M) anförs att regeringen bör se över möjligheten att införa ett tidsbegränsat förordnande för de statliga myndigheterna.

I motion 2018/19:485 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 2 anförs att placeringen av myndigheterna enligt deras instruktioner bör innebära en begränsning av var ledande tjänster i en myndighet kan placeras.

Tidigare behandling

Antalet statliga myndigheter och tidsbegränsade förordnanden

Motionsyrkanden om antalet statliga myndigheter och om tidsbegränsade förordnanden har behandlats tidigare av utskottet. Yrkandena avstyrktes. I förra årets betänkande om statlig förvaltningspolitik och statistikfrågor (bet. 2017/18:FiU25), konstaterade utskottet inledningsvis att arbetsfördelningen mellan riksdagen och regeringen är sådan att regeringen

styr riket under ansvar inför riksdagen. När det gäller frågor om att minska antalet myndigheter, bl.a. genom tidsbegränsade förordnanden, anförde utskottet att regeringen lägger ned, ombildar och inrättar myndigheter i den utsträckning som den anser mest lämplig för olika verksamheter vid olika tillfällen.

De statliga myndigheternas säte

Motionsyrkanden om de statliga myndigheternas säte har behandlats tidigare av utskottet. Yrkandena avstyrktes. I förra årets betänkande om statlig förvaltningspolitik och statistikfrågor (bet. 2017/18:FiU25), konstaterade utskottet att den statliga förvaltningspolitiken i stor utsträckning bygger på att myndigheterna, inom ramen för de mål och uppgifter som riksdagen och regeringen har beslutat om, själva avgör hur verksamheten ska organiseras för att på bästa sätt tillgodose samhällets behov.

Kompletterande information

I Statskontorets rapport om statliga myndigheters lokalisering (2016:8) konstateras att enligt myndighetsförordningen har myndighetsledningen ett långtgående ansvar för att fortlöpande utveckla verksamheten och att det i det ansvaret ingår att överväga och besluta om var myndigheten ska vara lokaliserad (s. 63). Samtidigt konstateras att i vissa fall har regeringen i myndighetens instruktion pekat ut var myndigheten ska vara lokaliserad.

Utskottets ställningstagande

Arbetsfördelningen mellan riksdagen och regeringen är sådan att regeringen styr riket under ansvar inför riksdagen. När det gäller den statliga myndighetsstrukturen är det fortfarande utskottets uppfattning att regeringen lägger ned, ombildar och inrättar myndigheter i den utsträckning som den anser mest lämplig för olika verksamheter vid olika tillfällen. Den statliga förvaltningspolitiken bygger i stor utsträckning på att myndigheterna, inom ramen för de mål och uppgifter som riksdagen och regeringen beslutat om samt bestämmelserna i myndighetsförordningen, själva avgör hur verksamheten bäst organiseras för att tillgodose samhällets behov. Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Digitalisering och it i den statliga förvaltningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om digitalisering och it i den statliga förvaltningen. Utskottet hänvisar bl.a. till de initiativ, t.ex. inrättandet av Myndigheten för digital förvaltning, som de senaste åren markerat en tydlig förändring av inriktningen på politiken för den digitala förvaltningen och till pågående beredningsarbete i Regeringskansliet.

Jämför reservation 2 (M) och 3 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2043 av Helena Gellerman m.fl. (L) anförs att regeringen bör tydliggöra den nya digitaliseringsmyndighetens samverkansskyldighet med tidigare ansvariga myndigheter för det offentligas digitalisering för att minska risken för ett kompetensglapp när tidigare ansvariga myndigheter slutar att arbeta med frågorna (yrkande 2). Regeringen bör vidare utveckla ett verktyg för att samla in data som underlag för att riksdag, regering och ansvariga myndigheter och kommuner löpande ska kunna utvärdera digitaliseringens utveckling (yrkande 3). Motionärerna vill också att regeringen ska utse en myndighet med ansvar för att lagra grunddata för den offentliga verksamheten (yrkande 4).

I kommittémotion 2018/19:2900 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) framförs ett tiotal yrkanden om digitalisering och it i den offentliga sektorn. Motionärerna vill att det införs en nationell dag med öppet hus hos förvaltningar och företag för att ge människor en chans att upptäcka möjligheterna med den nya tekniken (yrkande 8). Regeringen bör i samarbete med Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) och Konjunkturinstitutet (KI) göra en översyn för att identifiera vilka områden i offentlig sektor som har potential att automatiseras (yrkande 9). Myndigheten för digital förvaltning (Digg) ska leda arbetet med att samordna digitala standarder (yrkande 10). I det arbetet bör myndigheten samverka med andra myndigheter, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt kommuner och landsting. Motionärerna konstaterar att många it-system och it-verktyg har samma eller liknande uppgifter i många olika kommuner, landsting och myndigheter men upphandlas och utvecklas ändå separat med mångdubbla utvecklings- och underhållskostnader som följd. Därför bör regeringen se över möjligheten att göra centrala upphandlingar med möjlighet till avrop av standardiserade it-system och it-verktyg (yrkande 11). Enligt motionärerna finns det vidare stora samhällsvinster med att överföra mer av den statliga byråkratin till en samordnad digital lösning, vilket exemplifieras med de nationella digitala plattformar som finns i Estland och Finland. Den lagstiftning som har lyfts fram i detta sammanhang är den s.k. once only-

principen som anger att myndigheter bara får fråga medborgare efter en och samma uppgift en gång. Motionärerna vill att regeringen tillsätter en utredning om att införa en nationell digital plattform (yrkande 15) och om hur en svensk digital plattform skulle kunna genomföras utifrån principen ”en uppgift en gång” (yrkande 16). Motionärerna föreslår också att regeringen ska pröva idén om ett svenskt partnerskap med övriga nordiska och baltiska länder för att långsiktigt knyta länderna närmare varandra digitalt (yrkande 17). Motionärerna tar vidare upp frågan om digitala brevlådor och vill att myndigheter och övrig offentlig förvaltning ska uppmuntras att skapa incitament till en övergång till digitala brevlådor (yrkande 18). Motionärerna anser att offentliga handlingar ska lämnas ut digitalt i de fall då detta efterfrågas förutsatt att det inte riskerar att skada t.ex. den personliga integriteten (yrkande 19). Ett omfattande standardiseringsarbete kring dataformat och interoperabilitet för att främja en ökad digitalisering, samverkan och bättre service till medborgare och företag bör inledas (yrkande 20). Motionärerna anser att Statskontoret bör få i uppdrag att göra en genomlysning av de statliga myndigheterna för att se vilken effektiviseringspotential som finns kopplat till digitalisering och artificiell intelligens (yrkande 21). Avslutningsvis anser motionärerna att Digg kommer att ha ett viktigt uppdrag, samtidigt som man konstaterar att regeringen inte varit särskilt konkret i att definiera vad myndigheten ska göra. Därför föreslår motionärerna att regeringen ser till att Digg får en tydlig roll i att stödja kommuner, myndigheter och landsting i deras digitaliseringsprocess genom råd och handledning (yrkande 22).

I kommittémotion 2018/19:2902 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3 anförs att regeringen ska ta fram en åtgärdsplan för hur berörda myndigheter bör tillmötesgå den digitala ekonomins krav och behov. Målet ska enligt motionärerna vara att alla offentliga tjänster som går att digitalisera ska digitaliseras.

I motion 2018/19:117 av Mattias Bäckström Johansson (SD) anförs att det är viktigt att regeringen gör ett principiellt ställningstagande som är vägledande när det gäller att använda sig av öppen källkod och öppna standarder.

I motion 2018/19:2550 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) anförs att regeringen bör se över möjligheterna att etablera en haverikommission för offentliga it-projekt. Syftet är att klarlägga processer i samband med incidenter eller på annat sätt misslyckade it-projekt av stor dignitet eller som varit mycket kostsamma.

Tidigare behandling

Tillkännagivande om öppna data och att tillgängliggöra offentliga handlingar i maskinavläsbart skick

Riksdagen beslutade våren 2018 om ett tillkännagivande till regeringen om att ge samtliga statliga myndigheter i uppdrag att arbeta strategiskt för att öka

utbudet av och tillgängligheten till öppna data och se till att de statliga myndigheterna tillgängliggör offentliga handlingar i maskinavläsbar skick (bet. 2017/18:FiU25, rskr. 2017/18:180). Därmed biföll riksdagen kommittémotion 2017/18:3894 (M, C, L, KD).

Av regeringens skrivelse 2018/19:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 framgår att tillkännagivandet ännu inte är slutbehandlat.

Öppen källkod

Motionsyrkanden om öppen källkod har behandlas tidigare av utskottet, t.ex. i betänkande 2016/17:FiU17 Riksrevisionens rapport om den offentliga förvaltningens digitalisering. Motionsyrkandena har avstyrkts av utskottet med hänvisning till bl.a. att man i Regeringskansliet såg över vilka åtgärder som kan vara lämpliga att vidta för att styra mot en ökad användning av öppna standarder. I betänkande 2016/17:FiU17 delade utskottet regeringens bedömning i svarsskrivelsen (skr. 2016/17:54) om att digitala tjänster i så stor utsträckning som möjligt bör bygga på öppna standarder och använda programvaror som frigör statsförvaltningen från beroendet av enskilda tekniker och lösningar.

En it-haverikommission

Motionsyrkanden om att inrätta en it-haverikommission har behandlats tidigare av utskottet. I utskottets betänkande 2016/17:FiU17 Riksrevisionens rapport om den offentliga förvaltningens digitalisering avstyrktes ett motionsyrkande i frågan med hänvisning till att Ekonomistyrningsverket (ESV) hade i uppdrag att ta fram ett ramverk för jämförelser av it-kostnader och kundnöjdhet. Utskottet såg också positivt på att regeringen låtit ESV ta fram en modell för riskbedömning av it-projekt.

Kompletterande information

Regeringens mål för digitaliseringen av den offentliga förvaltningen

I budgetpropositionen för 2019 anger regeringen målet för digitaliseringen av den offentliga förvaltningen (prop. 2018/19:1 utg.omr. 2 s. 53). Målet är en enklare vardag för medborgare, en öppnare förvaltning som stödjer innovation och delaktighet samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten. Vidare har regeringen gjort bedömningen att digitalt ska vara förstahandsval i den offentliga förvaltningens verksamhet och i kontakter med privatpersoner och företag. Digitalt som förstahandsval innebär att den offentliga förvaltningen, när det är lämpligt, ska välja digitala lösningar vid utformningen av sin verksamhet. Samtidigt ska säkerheten och skyddet för den personliga integriteten säkerställas. Med det i beaktande ska det vara enkelt att komma i kontakt med det offentliga Sverige digitalt, och uppgifter ska om möjligt bara behöva lämnas en gång. Den offentliga förvaltningen ska vara effektiv och samarbeta samt återanvända information, uppgifter och gemensamma

lösningar när det är möjligt och lämpligt. Den offentliga förvaltningen ska vidare verka för öppenhet, innovation och delaktighet i digitala lösningar.

Myndigheten för digital förvaltning

Som ett led i en förstärkt styrning på området digitalisering och it inom offentlig förvaltning har en ny myndighet inrättats (prop. 2018/19:1 utg.omr. 2 s. 54). Myndigheten för digital förvaltning inledde sin verksamhet den 1 september 2018.

Enligt förordningen (2018:1486) med instruktion för Myndigheten för digital förvaltning ska myndigheten samordna och stödja den förvaltningsgemensamma digitaliseringen i syfte att göra den offentliga förvaltningen mer effektiv och ändamålsenlig. Med den offentliga förvaltningen avses kommuner, landsting och statliga myndigheter.¹ Myndigheten ska ansvara för den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen, t.ex. genom att ansvara för den offentliga förvaltningens tillgång till infrastruktur och tjänster för elektronisk identifiering och underskrift, främja användningen av den myndighetsgemensamma infrastrukturen för säkra elektroniska försändelser och samordna frågor om gemensamma standarder, format, specifikationer och liknande krav för den offentliga förvaltningens elektroniska informationsutbyte. Myndigheten ska också främja nationellt och internationellt standardiseringsarbete inom sitt verksamhetsområde och främja öppen och datadriven innovation samt att öppna data görs tillgängliga och att handlingar från den offentliga förvaltningen utnyttjas vidare. Vid förvaltningsgemensam utveckling av digitala tjänster ska myndigheten främja att det tas hänsyn till användares behov. Dessutom ska myndigheten ge stöd till den offentliga förvaltningen vid digitala investeringar av större eller strategisk karaktär. Den expertgrupp för digitala investeringar som finns vid myndigheten ska bistå med råd i dessa frågor. Myndigheten för digital förvaltning ska särskilt bistå regeringen med underlag för att utveckla digitaliseringen inom den offentliga förvaltningen.

Utredningen om effektiv styrning av nationella digitala tjänster i en samverkande förvaltning

Utredningen om effektiv styrning av nationella digitala tjänster överlämnade sitt slutbetänkande reboot – omstart för den digitala förvaltningen (SOU 2017:114) till regeringen i december 2017.²

För att uppnå en effektiv styrning på området måste det enligt utredningen finnas formella beslut om vad som ska vara det offentliga åtagandet i den nationella digitala infrastrukturen. Utredningen föreslår att riksdagen ska lägga fast mål för den offentliga förvaltningens digitalisering och att det ska finnas ett digitaliseringsmål för alla statliga myndigheter. Regeringen behöver också, enligt utredningen, fastställa en särskild intern process för att bereda

¹ Med undantag för Regeringskansliet, Säkerhetspolisen, Fortifikationsverket, Försvarshögskolan och myndigheter som hör till Försvarsdepartementet.

² Utredningen lämnade sitt delbetänkande digitalforvaltning.nu (SOU 2017:23) i mars 2017.

initiativ till och utvärdera förvaltningsgemensamma digitala funktioner. Regeringen bör vidare besluta om en tidsbestämd övergripande plan för digitalisering och it i den offentliga förvaltningen och förnya avsiktsförklaringen om digitalisering med Sveriges Kommuner och Landsting. Utredningen bedömer också att det finns ett behov av att staten säkerställer att Sverige kan anmäla en elektronisk identitetshandling för användning i Europa enligt e-IDAS-förordningen.³ Avslutningsvis föreslås det i utredningen att tjänsten Mina meddelanden ska regleras i en lag om infrastruktur för statlig post. Remisstiden gick ut den 23 april 2018, och enligt uppgifter från Regeringskansliet bereds nu utredningens förslag vidare.

Utredningen om juridik som stöd för förvaltningens digitalisering

Utredningen om juridik som stöd för förvaltningens digitalisering överlämnade sitt betänkande (SOU 2018:25) till regeringen i mars 2018. Utredningen har haft i uppdrag att kartlägga och analysera i vilken utsträckning det förekommer lagstiftning som i onödan försvårar digital utveckling och samverkan inom den offentliga förvaltningen. Enligt utredningens direktiv ska den lämna förslag till de författningsändringar som bedöms ha störst potential att stödja den fortsatta digitaliseringen av den offentliga förvaltningen.

Utredningen föreslår bl.a. en ny bestämmelse som syftar till att säkerställa insyn i förvaltningens verksamhet när algoritmer eller datorprogram används vid vissa automatiserade förfaranden, nya regler om digital tillgänglighet till förvaltningen och om digital kommunikation från förvaltningen till enskilda, som samtidigt beaktar bl.a. enskildas självbestämmande och vikten av säkra förfaranden. Därutöver framhålls behovet av ny lagstiftning om straffsanktionerad tystnadsplikt vid utkontraktering av it-drift eller andra it-baserade funktioner till privata leverantörer och en reglering av sekretessöverväganden inför en sådan utkontraktering. Utredningen föreslår också att Myndigheten för digitalisering ska få i uppdrag att främja den offentliga förvaltningens digitala investeringar genom att stödja myndigheters inköps- och avtalsprocesser och bidra till spridning av goda exempel. Remisstiden gick ut den 21 september 2018, och enligt uppgifter från Regeringskansliet bereds nu utredningens förslag vidare.

Grunddata och säkert elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga sektorn

Av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 2 s. 56) framgår att fr.o.m. 2017 utbyter myndigheter vissa grunddata avgiftsfritt. De grunddata som omfattas är uppgifter i folkbokföringsregistret, bolagsregistret, fordonsregistret samt fastighetsregistret och viss geografisk information. Det

³ Europaparlamentets och rådet förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG.

förslag som ESV lämnat om finansieringsmodell för utbyte av vissa grunddata mellan statliga myndigheter, kommuner och landsting (Fi2017/02487/DF) bereds i Regeringskansliet.

I maj 2018 beslutade regeringen om två regeringsuppdrag som ska öka standardiseringen av grunddata (Fi2018/02149/DF) och göra informationsutbytet i offentlig sektor säkrare och mer effektivt (Fi2018/02150/DF). Ett effektivt utbyte av grunddata anger regeringen vara en av förutsättningarna för att uppnå målet att uppgifter om möjligt bara ska behöva lämnas en gång. Detta är också en av de prioriteringar som Sverige genom Tallinndeclarationen om e-förvaltning angett ska vara vägledande. Vidare anger regeringen att ett effektivt utbyte av grunddata i förlängningen också kan leda till bättre förutsättningar att dra nytta av nya digitala tekniker, t.ex. artificiell intelligens som kan bidra till medborgarmytta och effektivisering. Regeringen konstaterar också att statliga myndigheter, kommuner och landsting hittills i huvudsak utvecklat egna lösningar för elektroniskt informationsutbyte utifrån sina egna verksamheters behov och förutsättningar. För digital samverkan leder detta många gånger till ineffektivitet. En mer standardiserad infrastruktur för elektroniskt informationsutbyte kan innebära stordriftsfördelar för den offentliga sektorn och en förenkling för den privata sektorn. Ett mer effektivt elektroniskt informationsutbyte är också en förutsättning för att uppnå målet att uppgifter om möjligt bara ska behöva lämnas en gång. Uppdragen ska redovisas till regeringen senast den 30 april 2019 respektive den 15 augusti 2019. Myndigheten för digital förvaltning har i uppdrag att vara samordnande myndighet för uppdragen (Fi2018/03036/DF och Fi2018/03037/DF). Regeringen har även gett Bolagsverket i uppdrag (N2016/0860/FF) att under 2017–2019 medverka i EU:s storskaliga pilotprojekt En uppgift en gång (The Once-Only Principle Project, TOOP).

Två delmål i digitaliseringsstrategin: digital kompetens och digital trygghet

Regeringen fattade i maj 2017 beslut om strategin För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi (N2017/03643/D). Strategin lämnades som en del av skrivelsen Hur Sverige blir bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter – en skrivelse om politikens inriktning (skr. 2017/18:47, bet. 2017/18:TU9, rskr. 2017/18:209). Den innehåller fem delmål, varav digital kompetens och digital trygghet är två.

Digitaliseringsstrategins mål för digital kompetens är att alla ska kunna utveckla och använda sin digitala kompetens. Det innebär att alla ska kunna vara förtroagna med digitala verktyg och tjänster samt ha förmåga att följa med och delta i den digitala utvecklingen utifrån sina förutsättningar. Individer behöver också vara medvetna om vikten av att skydda sin information, sina nätverk och system. I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 22 s. 93) redovisar regeringen ett antal åtgärder för att öka den digitala kompetensen. Post- och telestyrelsen har t.ex. fått i uppdrag att inrätta

ett användarråd som stärker den digitala delaktigheten för personer med funktionsnedsättning och att erbjuda möjlighet för organisationer att ansöka om bidrag till projekt som syftar till att personer med speciella behov ska lära sig att använda it och elektroniska tjänster. Regeringen har också fattat beslut om ett digitalt kompetenslyft genom biblioteksväsendet, en nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet och tillgängliggörande av digitalt pedagogiskt stöd för e-hälsolösningar.

Digitaliseringsstrategins mål för digital trygghet innebär att människor, företag och organisationer ska kunna känna tillit och förtroende när de använder digitala tjänster, och enkelt ska kunna använda dem. Alla ska våga lita på digitala tjänster och både vilja och kunna bidra till användningen av dessa. I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 22 s. 94) konstaterar regeringen att integritets- och säkerhetsfrågor därmed är av stor betydelse för den digitala tryggheten. Arbetet med digital trygghet sker brett, och regeringen nämner bl.a. ett uppdrag om ökad och breddad användning av elektronisk identifiering i den offentliga sektorns digitala tjänster.

Regeringens mål om en öppnare förvaltning som stöder innovation och delaktighet

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 2 s. 55) redovisar regeringen resultaten i förhållande till sitt mål. Regeringen inleder med att konstatera att i OECD:s mätningar av utbud av vissa data, tillgänglighet till öppna data på nationella portaler samt initiativ för att främja användning av öppna data placerade sig Sverige 2017 på 28:e plats av 31 länder. Samtidigt visar ESV:s uppföljning av digitaliseringen av det offentliga Sverige (ESV 2018:31) att 52 procent av de statliga myndigheterna, kommunerna och landstingen publicerar öppna data. Detta jämför regeringen med 45 procent som uppmättes i Riksrevisionens granskning om den offentliga förvaltningens digitalisering 2016 (RiR 2016:14). I den nationella portalen för att tillgängliggöra data, Oppnadata.se, har antalet dataset som tillgängliggörs ökat från 424 i april 2017 till 1 585 i maj 2018. Mognadsgraden om öppna data har ökat bland statliga myndigheter jämfört med 2017, skriver regeringen och hänvisar till Riksarkivets redovisning av sitt regeringsuppdrag att främja statliga myndigheters arbete med att tillgängliggöra data för vidareutnyttjande (dnr RA 04-2016/6854). I budgetpropositionen för 2019 redovisar regeringen ytterligare åtgärder för att nå sitt mål om en öppnare förvaltning som stöder innovation och delaktighet, t.ex. att Arbetsförmedlingen fått i uppdrag att vara projektledare för 2019 års Hack for Sweden (ett årligt evenemang där deltagarna utvecklat program baserade på data från svenska myndigheter) och Lantmäteriets, Jordbruksverkets, Naturvårdsverkets och Tillväxtverkets uppdrag att verka för digitalt först inom sina värdekedjor samhällsbyggnadsprocessen, livsmedelskedjan, miljöinformation och förenklat företagande.

Under perioden 2018–2020 genomför regeringen en satsning på öppna data som omfattar 20 miljoner kronor per år (prop. 2017/18:1 utg.omr. 2 s. 99).

Statskontoret har haft regeringens uppdrag att analysera vilka hinder som finns för att använda eller vidareutnyttja information som myndigheter har publicerat som öppna data (Fi2017/02163/DF). Uppdraget redovisades i mars 2018 i rapporten *Hinder för att använda myndigheternas öppna data* (2018:6). Efter att ha granskat de öppna data som finns publicerade på 40 myndigheters webbplatser samt på länsstyrelsernas geodatabas och gemensamma karttjänster konstaterar Statskontoret att merparten av myndigheterna publicerar data på ett sätt som innebär hinder för användning. Mest omfattande hinder finns för avancerade användare av öppna data, t.ex. programmerare och tjänsteutvecklare. Det beror främst på att de flesta myndigheter saknar applikationsprogrammeringsgränssnitt (API) eller motsvarande tjänster. Därtill använder myndigheterna olika standarder för data och metadata, vilket försvårar för användare som vill samköra dataset från flera olika myndigheter. Statskontorets bedömning är att många av de hinder som identifierats bäst hanteras av myndigheterna själva. Samtidigt menar myndigheten att regeringen på olika sätt behöver underlätta för och ställa krav på myndigheternas arbete om den vill se en snabbare utveckling av den offentliga förvaltningens öppna data. Det handlar t.ex. om att ge de myndigheter som regeringen bedömer behöver utveckla arbetet med öppna data i uppdrag att återsrapportera hur de arbetar med frågan och att följa de myndigheter som har kommit längre i arbetet med öppna data genom att ta upp frågan vid myndighetsdialogen. Statskontoret rekommenderar också regeringen att ge den nya digitaliseringsmyndigheten i uppdrag att bl.a. besluta om riktlinjer och standarder för öppna data. Statskontorets rapport bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Nordisk-baltiskt samarbete om digitalisering och Tallinndeklarationen

Den 25 april 2017 antogs en ministerdeklaration om ett starkare nordisk-baltiskt samarbete om digitalisering – Digital North. I deklarationen uttrycks en önskan om att stärka det digitala samarbetet i regionen genom att använda Nordens ledande position för att gå i täten när det gäller att förverkliga den digitala inre marknaden och i utvecklingen av en sammanhängande digital infrastruktur i regionen till nytta för medborgare, företag och offentliga förvaltningar. Enligt uppgifter från Regeringskansliet är genomförandet av EU-förordningen om gränsöverskridande e-id (e-IDAS-förordningen) en prioriterad aktivitet. Alla som behöver ska ha tillgång till säkra e-legitimationer som är enkla att använda och det ska inte vara någon skillnad om användaren befinner sig i Sverige eller utomlands. De nordiska samarbetsministrarna har beslutat att infrastrukturen som möjliggör användning av nationella e-id:n över gränserna i Norden ska finnas på plats under 2020.

I oktober 2017 antogs Tallinndeklarationen av EU:s medlemsländer och Efta-länderna. Deklarationen består av ett antal prioriteringar som ska vägleda arbetet under 2018–2022 och är en förlängning av EU:s handlingsplan för e-förvaltning 2016–2020 (KOM(2016) 179). Tallinndeklarationen pekar ut fem områden där länderna förväntas skynda på utvecklingen:

- Digitala kanaler ska vara förstahandsval i interaktionen mellan invånare, företag och offentlig sektor.
- Uppgifter ska om möjligt endast behöva lämnas en gång.
- Informationssäkerhet behöver vara ett väsentligt inslag vid utformningen av digitala tjänster.
- Offentlig sektor behöver vara öppen och ge invånare och företag möjlighet att hantera sin egen information och förstå hur den används.
- Länderna bör i större utsträckning använda gemensamma digitala lösningar för att främja interoperabilitet och att liknande lösningar inte utvecklas på nytt i onödan.

Nationell inriktning för artificiell intelligens

Regeringen antog i maj 2018 en nationell inriktning för artificiell intelligens (AI). I inriktningen beskrivs regeringens målsättning att Sverige ska vara ledande i att ta till vara möjligheterna som användning av AI kan ge, i syfte att stärka både den svenska välfärden och konkurrenskraften. Enligt inriktningen kan ett aktivt främjande av AI-applikationer i offentlig verksamhet ha stor betydelse för hur det offentliga klarar att möta de stora samhällsutmaningarna i framtiden. Enligt uppgifter från Regeringskansliet har t.ex. Skatteverket, Försäkringskassan, Lantmäteriet och Arbetsförmedlingen genomfört en pilotverksamhet med AI-tillämpningar. Åtgärder för att främja tillämpningen av AI-applikationer mer brett inom den offentliga förvaltningen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen genom en rad initiativ de senaste åren markerat en tydlig förändring av inriktningen på politiken för den digitala förvaltningen. Det gäller inte minst det faktum att regeringen har inrättat Myndigheten för digital förvaltning som ska samordna och stödja den förvaltningsgemensamma digitaliseringen i syfte att göra den offentliga förvaltningen mer effektiv och ändamålsenlig. Utskottet noterar också flera regeringsuppdrag för att öka standardiseringen av grunddata, vilket är en förutsättning för att uppnå målet att uppgifter om möjligt bara ska behöva lämnas en gång, samt att regeringen bereder förslagen i utredningarna om effektiv styrning av nationella digitala tjänster (SOU 2017:114) och om förekomsten av lagstiftning som i onödan försvårar digital utveckling och samverkan inom den offentliga förvaltningen (SOU 2018:25). En digitaliseringsstrategi som styr digitaliseringspolitiken och en nationell

inriktning för artificiell intelligens är ytterligare exempel på initiativ som regeringen tagit de senaste åren och som kommer att ha betydelse för den statliga förvaltningens digitalisering. Utskottet ser därmed inga skäl för riksdagen att ta några ytterligare initiativ med anledning av de förslag som förs fram i motionerna. Motionsyrkandena avstyrks.

Statliga myndigheters lokalkostnader

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om statliga myndigheters lokalkostnader. Utskottet hänvisar till bestämmelser i budgetlagen om hög effektivitet och god hushållning.
Jämför reservation 4 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2694 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 23 anförs att utgifterna för de statliga myndigheterna under senare år skenat, framför allt till följd av ökade lokalkostnader. Regeringen bör därför enligt motionären se över myndigheternas lokalkostnader. Vid översynen bör regeringen pröva möjligheten att räkna upp myndigheternas anslag till följd av lokalkostnader i en lägre takt än i dag och att sänka rikthyrona i Stockholm. Ett likadant förslag förs fram i motion 2018/19:2492 av Per Åsling (C) yrkande 2.

Tidigare behandling

I förra årets betänkande om statlig förvaltningspolitik och statistikfrågor (bet. 2017/18:FiU25) avstyrktes motsvarande motionsyrkanden. Utskottet hänvisade till både budgetlagens och myndighetsförordningens krav på hög effektivitet och god hushållning i statens verksamhet. Utskottet utgick från att regeringen styr och följer upp myndigheterna inom ramen för de gällande bestämmelserna. Samtidigt noterade utskottet att man inom Regeringskansliet beredde förslag som ESV lämnat i rapporten Nyckeltal i statens lokalförsörjning (ESV 2017:49).

Kompletterande information

Enligt uppgifter från Regeringskansliet bereds förslagen i ESV:s rapport.

Utskottets ställningstagande

Riksdagens krav på hur regeringen leder och genomför statens verksamhet kommer till uttryck redan i inledningen av budgetlagen. Hög effektivitet ska

eftersträvas och god hushållning iakttas i statens verksamhet. Myndighetens ledning ansvarar sedan enligt myndighetsförordningen för verksamheten inför regeringen. Myndighetens ledning ska se till att myndighetens verksamhet bedrivs effektivt och att man hushållar väl med statens medel. Liksom vid behandlingen av motsvarande motionsyrkanden tidigare utgår utskottet från att regeringen styr myndigheterna och följer upp deras verksamhet inom ramen för de gällande bestämmelserna. Utskottet avstyrker därför de motionsyrkanden som är aktuella här.

Staten som arbetsgivare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om staten som arbetsgivare. Utskottet hänvisar till det delegerade arbetsgivaransvaret i staten, vidtagna åtgärder och pågående beredningsarbete i Regeringskansliet.

Jämför reservation 5 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2229 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 anförs att det är av största vikt att se över hur statliga myndigheter kan se till att ta fram mål för att anställa personer med funktionsnedsättning. Resultaten av den satsning som pågått sedan 2016 för att skapa praktikplatser för personer med funktionsnedsättning på olika myndigheter är glädjande, men enligt motionärerna måste nästa steg tas. Regeringen bör därför tillsätta en utredning som utvärderar satsningen med syftet att få fler myndigheter att ta emot arbetssökande med funktionsnedsättning och i förlängningen erbjuda en anställning. I motion 2018/19:171 av Mattias Ingesson (KD) konstateras att personer med funktionsnedsättning fortfarande har en svag ställning på den svenska arbetsmarknaden. Statliga myndigheter och andra offentliga arbetsgivare borde enligt motionären kunna ta ett ökat ansvar för att utveckla arbetsmarknaden för denna grupp. Därför bör regeringen tillsätta en utredning med uppgift att beskriva hur statliga arbetsgivare arbetar för att motverka diskriminering och underlätta för personer med funktionsnedsättning att få tillträde till arbetsmarknaden och offentliga anställningar på lika villkor. I motion 2018/19:593 av Betty Malmberg (M) anförs att staten ska vara ett föredöme när det gäller att anställa personer med funktionsvariationer, och därför bör regeringen få i uppdrag att se över hur staten bättre kan ta sitt ansvar som arbetsgivare och uppmana sina myndigheter att utarbeta mål och strategier för hur de ska anställa fler människor med nedsatt funktionsförmåga.

I kommittémotion 2018/19:756 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) anförs att för att skapa likvärdiga möjligheter till arbetsmarknadsinträde för nyanlända och övriga personer med utländsk bakgrund måste riskerna för diskriminering

minimeras i rekryteringsprocesserna. Offentliga myndigheter och företag har enligt motionärerna ett särskilt ansvar för att motverka diskriminering och föregå med gott exempel. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag på hur obligatoriska kravprovfiler vid offentliga anställningar bör utformas (yrkande 5). Motionärerna vill också att styrkt tvärkulturell kompetens och flerspråkighet ska räknas som en merit vid alla offentliga anställningar (yrkande 6).

I partimotion 2018/19:383 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 26 anförs att regeringen i sin arbetsgivarpolicy bör verka för att statliga myndigheter slutar anlita bemanningsföretag. Motionärerna menar att om staten går före och ser till att undvika problematiska bemanningslösningar i den egna personalförsörjningen kan det förhoppningsvis få spridning till andra delar av arbetsmarknaden.

I motion 2018/19:1593 av Markus Selin (S) konstateras att ledarskap är komplicerat och att en ledarskapsmodell som innehåller olika komponenter i ledarskapet kan vara ett stöd i en organisation. Mot bakgrund av att många hundratusentals svenskar arbetar i statliga tjänster och att ledarskapet skulle kunna lyftas i hela denna sektor genom ledarskapsmodeller, föreslår motionären att regeringen ser över möjligheten att ställa krav på att statliga organisationer som arbetsgivare ska kunna uppvisa ledarskapsmodeller i syfte att utveckla staten och myndigheterna.

I motion 2018/19:1962 Sultan Kayhan (S) konstateras att hot och våld mot anställda i statliga myndigheter blir allt vanligare och att avsikten många gånger är att påverka myndigheternas beslut. Hot och våld får enligt motionären aldrig påverka myndighetsutövningen eller försvaga rättssäkerheten. Som den främsta arbetsgivaren för statsanställda har regeringen ett stort ansvar och bör dessutom vara ett föredöme för andra arbetsgivare. Regeringen bör därför dels se över vad staten som arbetsgivare kan göra för att förebygga förekomst av hot och våld mot anställda i staten och stärka skyddet för den som blir utsatt (yrkande 1), dels överväga att ge samtliga statliga myndigheter i uppdrag att ta fram tydliga rutiner för när anställda i staten blir utsatta för hot och våld och stöd för dem som drabbas (yrkande 2).

Tidigare behandling

Vid behandlingen av motionsyrkanden inom området statlig arbetsgivarpolitik har utskottet brukat understryka den långtgående delegeringen av de arbetsgivarpolitiska frågorna till Arbetsgivarverket och myndigheterna som senast slogs fast av riksdagen vid behandlingen av den förvaltningspolitiska propositionen 2010 (t.ex. bet. 2016/17:FiU25, bet. 2017/18:FiU25).

Motionsyrkanden om att staten ska vara ett föredöme när det gäller att anställa personer med funktionsvariationer har behandlats tidigare av utskottet, senast i betänkande 2017/18:FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor. Utskottet har avstyrkt motionsyrkandena och konstaterat att det är viktigt för både legitimiteten och allmänhetens förtroende för statsförvaltningen att de

statsanställda avspeglar befolkningens sammansättning. Utskottet har också sett positivt på det uppdrag som flertalet myndigheter hade fram till 2018 att ta emot personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Motionsyrkanden om obligatoriska kravprofiler i syfte att skapa likvärdiga möjligheter till arbetsmarknadsinträde för personer med utländsk bakgrund och om att styrkt tvärkulturell kompetens och flerspråkighet bör räknas som merit vid alla offentliga anställningar behandlades av utskottet senast i betänkande 2016/17:FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena bl.a. med hänvisning till regeringens delmål för de statliga arbetsgivarna att andelen statsanställda med utländsk bakgrund ska öka på alla nivåer.

I förra årets betänkande om statlig förvaltning och statistikfrågor (bet. 2017/18:FiU25) avstyrktes ett motionsyrkande om att regeringen i sin arbetsgivarpolicy ska verka för att statliga myndigheter slutar att anlita bemanningsföretag. Utskottet hänvisade till att det delegerade ansvaret för den statliga arbetsgivarpolitiken innebär att det är myndigheten som inom ramen för gällande regelverk, kollektivavtal och finansiella ramar bestämmer om sin personalförsörjning. Utskottet noterade att omsättningen på det statliga ramavtalet för bemanningstjänster var ca 124 miljoner kronor 2016 och att den totala lönekostnaden för de statliga myndigheterna samma år var drygt 126 miljarder kronor.

Utskottet avstyrkte i förra årets betänkande om statlig förvaltning och statistikfrågor (bet. 2016/17:FiU25) motionsyrkanden om hot och våld mot statsanställda. Utskottet höll med motionären om att hot och våld inte ska få påverka myndighetsutövning eller försvaga rättssäkerheten och konstaterade att förekomsten av hot och våld påverkar arbetsmiljön och kan försämra myndigheternas kompetensförsörjning och statens attraktivitet som arbetsgivare. Utskottet välkomnade det uppdrag regeringen gett till Statskontoret i frågan och som skulle redovisas den 1 oktober 2018.

Kompletterande information

Regeringens uppdrag till statliga myndigheter att tillhandahålla praktikplatser även 2019 och 2020

Regeringen gav i april 2018 flertalet myndigheter i uppdrag att fortsätta att ta emot nyanlända arbetssökande och personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik t.o.m. 2020 (Fi2018/01701/ESA och A2018/00925/A). Myndigheterna ska gemensamt ta emot i genomsnitt minst 1 000 nyanlända respektive kvinnor och män med funktionsnedsättning per år.

Statskontoret ska vid vissa angivna tidpunkter redovisa hur arbetet med uppdragen fortskrider under den aktuella perioden. Statskontorets uppföljning den 28 maj 2018 visade att 139 myndigheter tog emot ca 1 890 nyanlända för praktik under perioden den 1 april 2016–28 februari 2018, varav 40 procent var kvinnor. Under samma period tog 114 myndigheter emot ca 800 personer

med funktionsnedsättning för praktik, varav 56 procent var kvinnor (prop. 2018/19:1 utg.omr. 2 s. 72). Statskontoret ska slutredovisa uppdraget senast den 1 mars 2021.

Regeringens mål att andelen anställda i staten med utländsk bakgrund ska öka på alla nivåer

Av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 2 s. 68–69) framgår att andelen anställda med utländsk bakgrund i staten fortsätter att öka och 2017 uppgick till 18,6 procent, vilket var en ökning med 0,6 procentenheter jämfört med 2016. Ökningen av andelen anställda med utländsk bakgrund har varit snabbare bland anställda i staten än bland samtliga förvärvsarbetande. Andelen med utländsk bakgrund bland de nyanställda i staten uppgick till 26 procent 2017 och var därmed i nivå med den totala andelen med utländsk bakgrund i befolkningen. Regeringen hänvisar också till Arbetsgivarverkets strategi för den statliga arbetsgivarpolitiken. En viktig del av den är ett inkluderande synsätt, som uppmärksammar vikten av att ta till vara och utveckla den kompetens som behövs för en effektiv verksamhet och ökad mångfald.

Statskontorets rapport om myndigheternas arbete mot trakasserier, hot och våld

Regeringen gav i Statskontorets regleringsbrev för 2018 myndigheten i uppdrag att genomföra en analys av hur myndigheterna arbetar med att förebygga och hantera hot, våld och andra riskfaktorer. I Statskontorets rapport (Fi2018/03183/ESA) konstateras att risken för trakasserier, hot och våld mot myndighetsanställda är stor. Cirka 90 procent av de 165 myndigheter som ingått i studien bedömer att det finns en risk för att deras anställda utsätts för trakasserier, hot eller våld i tjänsteutövningen. Medarbetare i myndigheter med många medborgarkontakter är särskilt utsatta, men även anställda i vissa av lärosätenas och länsstyrelsernas verksamhet. Rapporten redovisar hur myndigheterna organiserar sitt arbete och vilka förebyggande åtgärder som används. Statskontoret har identifierat några framgångsfaktorer och goda exempel, men även några områden där myndigheterna upplever att det finns utmaningar i arbetet med att förebygga och hantera trakasserier, hot och våld.

Kammarkollegiets ramavtal för bemanningstjänster

Myndigheter under regeringen ska enligt 3 § förordningen (1998:76) om statlig inköpsamordning använda de ramavtal som finns om myndigheten inte finner att en annan form av avtal sammantaget är bättre. Enligt uppgifter från Kammarkollegiet var omsättningen på ramavtalet för bemanningstjänster (dnr 96-93-2015) ca 114 miljoner kronor under perioden april 2017–april 2018. Med bemanningstjänster avses inhyring av konsulter som ska arbeta under myndighetens arbetsledning.

Arbetsgivarverkets strategi för den statliga arbetsgivarpolitiken

Arbetsgivarverket har tagit fram en strategi för den statliga arbetsgivarpolitiken som riktar sig till de statliga arbetsgivarna. Strategin är enligt Arbetsgivarverket ett stöd för chefer på alla nivåer i arbetet med att utveckla och skapa effektiva verksamheter. Strategin har tre målbilder: utveckling och innovation, attraktiv arbetsgivare och ledarskap. När det gäller målbilden ledarskap är visionen att de statliga verksamheternas ledare ansvarar för och driver verksamheternas utveckling. När den nya strategin sjösattes 2016 startade också ett antal projekt med utgångspunkt i den arbetsgivarpolitiska strategins målbilder. Vad gäller de projekt som bedrivs inom ramen för målbilden ledarskap är inriktningen att staten ska ha ledare som genom att tillämpa arbetsgivarpolitiken bidrar till effektiva, attraktiva och innovativa verksamheter med god arbetsmiljö och aktiva medarbetare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill liksom tidigare understryka den långtgående delegering av de arbetsgivarpolitiska frågorna som senast slogs fast av riksdagen 2010. Delegeringen innebär att myndighetscheferna enskilt och tillsammans utformar den statliga arbetsgivarpolitiken och att den samordnas av Arbetsgivarverket. Regeringens mål är en samordnad statlig arbetsgivarpolitik som säkerställer att kompetens finns för att nå verksamhetens mål. Statens arbetsgivaransvar sträcker sig över de omkring 250 000 personer som är anställda i staten.

Det är viktigt för både legitimiteten och allmänhetens förtroende för statsförvaltningen att de statsanställda avspeglar befolkningens sammansättning. Enligt regeringsformen ska offentliga anställningar vid förvaltningsmyndigheter under regeringen bygga på sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. Utskottet ser positivt på regeringens delmål för de statliga arbetsgivarna att andelen anställda i staten med utländsk bakgrund ska öka på alla nivåer och konstaterar att så också har skett. Utskottet noterar också att uppdraget att tillhandahålla praktikplatser för såväl nyanlända arbetssökande som personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga utsträckts och kommer att slutredovisas i mars 2021.

Hot och våld mot statsanställda ska inte få påverka myndighetsutövning eller försvaga rättssäkerheten. Eftersom Statskontorets rapport om myndigheternas arbete mot trakasserier, hot och våld redovisades i slutet av september 2018 har utskottet förståelse för att regeringen ännu inte hunnit avisera några ytterligare åtgärder inom området. Samtidigt utgår utskottet från att sådana ytterligare åtgärder kommer att grunda sig i de utmaningar myndigheterna står inför enligt Statskontorets rapport.

När det gäller motionsyrkandet om ledarskapsmodeller i statliga myndigheter håller utskottet med om att ledarskapet i organisationer utan tvivel har betydelse för såväl organisationens resultat som medarbetarnas individuella utveckling. Därför ser utskottet positivt på att en av målbilderna i

den arbetsgivarpolitiska strategin för den statliga sektorn handlar om just ledarskapet och dess betydelse för verksamhetens utveckling. Utskottet noterar också att Tillitsdelegationen fått ett tilläggsuppdrag (dir. 2017:119) om bl.a. att genomföra projekt som syftar till att ge stöd till statliga myndigheter som vill utveckla verksamheten med målet att uppnå en mer tillitsbaserad styrning inom myndigheterna.

Utskottet ser därmed inga skäl för riksdagen att ta några ytterligare initiativ med anledning av de förslag som förs fram i motionerna. Motionsyrkandena avstyrks.

Statlig mark för bostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om statlig mark för bostäder. Utskottet hänvisar till en pågående utredning som har i uppdrag att verka för att få till stånd bostadsbyggande på statens fastigheter.

Motion

I motion 2018/19:1527 av Lars Hjälmered (M) framhålls att det är brist på bostäder i stora delar av Sverige och att detta är ett tillväxthinder. För att komma till rätta med detta krävs reformer, bl.a. bör statlig mark upplåtas för byggnation av bostäder (yrkande 2).

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om att staten genom sin mark kan bidra till bostadsbyggandet har behandlats tidigare av utskottet. Yrkandena avstyrktes. I förra årets betänkande om statlig förvaltningspolitik och statistikfrågor (bet. 2017/18:FiU25) konstaterade utskottet att även om det är kommunerna som har bostadsförsörjningsansvaret måste också staten ta sitt ansvar för att bostäder byggs och används effektivt. Utskottet välkomnade de initiativ som tagits av regeringen för att staten i sin roll som markägare ska bidra till att bostadsbyggandet ökar. Utskottet noterade också att Akademiska Hus AB ser att det förutom för framtida universitetsändamål, även finns utrymme för bostadsutbyggnad för andra ändamål på vissa av bolagets fastigheter.

Kompletterande information

I september 2017 överlämnades delbetänkandet Bostäder på statens mark – en möjlighet (SOU 2017:71) till regeringen. Utifrån den inventering som genomförts bedömer den särskilde utredaren att totalt 65 fastigheter har förutsättningar för bostadsbyggande. Sedan den 16 februari 2018 har utredningen Samordning för bostadsbyggande (dir. 2017:126) tagit över de

förhandlingar om överlåtelse av fastigheter som utredningen Bostäder på statens mark – en möjlighet (SOU 20107:71) påbörjat men inte avslutat. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2020.

I en delredovisning från den 15 december 2018 (N2018/05771/SPN) gör utredningen bedömningen att flera avslut i enskilda objekt är att vänta under utredningsperioden, vilket innebär att det ingås ett antal överenskommelser och överlåtelser av statlig mark för bostadsbyggnadsändamål. Samtidigt konstateras att ett antal andra objekt, efter ytterligare utredning, kan komma att avslutas utan överenskommelser om överlåtelse av statlig mark, eftersom avyttring av marken inte bedöms vara möjlig inom överskådlig tid. Under 2018 har utredningen fört dialog med Umeå kommun, Östersunds kommun, Norrköpings kommun, Gävle kommun och de statliga aktörerna i dessa kommuner.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att utredningen Samordning för bostadsbyggande har i uppdrag att verka för att få till stånd bostadsbyggande på statens fastigheter. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2020. Utskottet vill inte föregripa utredningens arbete och avstyrker därmed motionsyrkandet.

Studentbostäder i uppdraget för Akademiska Hus AB

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om studentbostäder i uppdraget för Akademiska Hus AB. Utskottet konstaterar att bolaget inom ramen för sitt uppdrag kan bidra till att ca 20 000 student- och forskarbostäder kan produceras fram till 2026.

Jämför reservation 6 (M).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 45 anförs att Akademiska Hus AB bör få ett tydligt uppdrag i form av volymmål för bostadsbyggandet för att öka sitt byggande av studentbostäder.

Tidigare behandling

I utskottets betänkande 2016/17:FiU25 om statlig förvaltning och statistikfrågor avstyrktes ett liknande motionsyrkande. Utskottet konstaterade att Akademiska Hus AB bidrar till byggandet av studentbostäder inom sina egna campusområden genom att bl.a. sälja eller arrendera ut mark, samverka i detaljplanearbete och genom att arbeta in bostäder i campusplaner.

Kompletterande information

Av Akademiska Hus AB:s årsredovisning 2017 framgår att man gjort en kartläggning av fastighetsbeståndet och identifierat mark där studentbostäder kan byggas på en rad orter runt om i landet. Bolagets fokus de kommande åren kommer enligt årsredovisningen även i fortsättningen att vara att utifrån sitt uppdrag verka för att skapa så många studentbostäder som är möjligt. Fram till 2021 kan Akademiska Hus AB bidra till att 11 000 student- och forskarbostäder produceras, varav 6 500 skulle kunna byggas i egen regi. Mellan 2021 och 2026 skulle bolaget enligt årsredovisningen kunna bidra till att ytterligare 10 000 campusnära student- och forskarbostäder skapas.

Av svaret på en skriftlig fråga av Lars Beckman (M) (skriftlig fråga 2017/18:1196) framgår också att Akademiska Hus AB i olika samverkansgrupper verkar för att ytterligare bidra till en växande studentbostadsmarknad.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrker motionsyrkandet och konstaterar att Akademiska Hus AB fram till 2026 kan bidra till att ca 20 000 student- och forskarbostäder kan produceras och att bolaget i olika samverkansgrupper också verkar för att bidra till en växande studentbostadsmarknad.

Fortifikationsverkets system för hyra till Försvarsmakten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om Fortifikationsverkets system för hyressättning till Försvarsmakten. Utskottet hänvisar till en översyn som initierats av de båda myndigheterna.

Jämför reservation 7 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2018/19:766 av Roger Richtoff m.fl. (SD) yrkande 16 anförs att det faktum att Fortifikationsverket har ansvaret för försvarets lokaler har medfört att Försvarsmakten i dag betalar hyra för sina egna lokaler. Detta menar motionärerna är en artificiellt konstruerad marknadshyra, eftersom många lokaler som administreras av Fortifikationsverket knappast har någon annan tänkbar hyresgäst än Försvarsmakten. Enligt motionärerna är inte detta ett rimligt system. I stället ligger det nära till hands att misstänka att systemet är utformat för att dra tillbaka försvarsanslag till statskassan menar motionärerna.

Kompletterande information

Fortifikationsverket äger och förvaltar Sveriges försvarsfastigheter. Enligt förordningen (2007:758) med instruktion för Fortifikationsverket ska fastigheterna förvaltas så att en god resurshushållning och en hög kostnadseffektivitet uppnås.

Fortifikationsverket bildades 1994 som en del av den allmänna statliga fastighetsreformen som beslutades av riksdagen 1991, vilken innebär att fastighetsförvaltningen bör vara skild från brukandet av lokaler och mark och att statens fastighetsförvaltning bör bedrivas med ett marknadsmässigt avkastningskrav så långt som möjligt. Ytterligare en utgångspunkt för reformen var att de statliga förvaltningsmyndigheternas verksamhet skulle fokuseras på respektive myndighets centrala funktioner och inte på fastighetsförvaltning. Utformningen av fastighetsreformen inom försvaret överensstämde inledningsvis inte helt med reformen inom den övriga statliga fastighetsförvaltningen. Resurserna för drift liksom resurserna för det yttre underhållet av fastigheterna låg kvar hos hyresgästen. Hyra betalades enbart för kapitalkostnader och periodiskt underhåll samt den administration som var knuten till fastighetsägarens förvaltning. Efter en utvärdering av fastighetsreformen inom försvaret 1996 beslutade riksdagen att drifts- och underhållsresurserna för försvarets fastigheter skulle föras över från Försvarsmakten till Fortifikationsverket (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:FöU1, rskr. 1996/97:109). I och med dessa förändringar skulle relationen mellan Fortifikationsverket och Försvarsmakten mer likna relationen mellan förvaltare och brukare inom den övriga statliga fastighetsförvaltningen. Efter att regeringen låtit utreda statens fastighetsförvaltning (SOU 2011:31, SOU 2013:61, SOU 2013:55) konstateras i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr.2 s. 126) att regeringen för närvarande inte har för avsikt att förändra de grundläggande principerna för hyressättningen för statliga myndigheter.

I regleringsbrevet för 2005 till Fortifikationsverket och Försvarsmakten gav regeringen myndigheterna i uppdrag att i samarbete utarbeta och införa en ny hyressättningsmodell. Detta resulterade i den nuvarande hyresmodellen, Hyresmodell 2006, som anger självkostnadsbaserad hyressättning i enlighet med avgiftsförordningen (1992:191) som en grundläggande utgångspunkt. Hyresmodellen är en komponenthyra där man delat upp hyran i ett antal kostnadskomponenter: administration, planerat underhåll, driftskostnader medieförsörjning och kapitalkostnader. Av Fortifikationsverkets årsredovisning 2016 (s. 26) framgår att man tillsammans med Försvarsmakten och Försvarets materielverk satt igång ett myndighetsgemensamt uppdrag för att ta fram en förändrad hyresmodell. Målet är att skapa en hyresmodell som genererar större incitament för rationell fastighetsförvaltning och lokalförsörjning. Av årsredovisningen 2017 (s. 24) framgår att Fortifikationsverket presenterade ett förslag till reviderad hyresmodell till Försvarsmakten och Försvarets materielverk. Av årsredovisningen 2018 (s. 16) framgår att en överenskommelse tecknades med Försvarsmakten och

Försvarets materielverk under det första kvartalet 2018. Den ger enligt årsredovisningen en inriktning för en översyn av hyresmodellen med ökat fokus mot mer långsiktighet och minskad administration. Enligt uppgifter från Regeringskansliet förväntas en ny hyresmodell kunna vara på plats den 1 januari 2020.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att den nuvarande hyresmodellen anger självkostnadsbaserad hyressättning i enlighet med avgiftsförordningen som en grundläggande utgångspunkt. Eftersom Fortifikationsverket, Försvarmakten och Försvarets materielverk satt igång en översyn av hyresmodellen finner utskottet ingen anledning att ta några initiativ i frågan. Inte heller finns det enligt utskottet någon anledning att förändra de grundläggande principerna för hyressättningen för statliga myndigheter. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Föreningslivets möjlighet att använda försvarsmark

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om föreningslivets möjlighet att använda försvarsmark. Utskottet hänvisar till att regeringen aviserat en översyn som bl.a. ska belysa statliga myndigheters korttidsupplåtelser.

Motionen

I motion 2018/19:779 av Sten Bergheden (M) anförs att Fortifikationsverket, som har ansvaret för försvarets mark, i ökande utsträckning avslagit ansökningar från idrottsföreningar om att få använda marken eller ställt ekonomiska och andra krav som varit omöjliga för föreningarna att acceptera. Fortifikationsverket hänvisar till det krav de har på sig att ta ut marknadsmässig ersättning vid utlåning av mark. Därför vill motionären att direktiven till Fortifikationsverket ses över så att det blir möjligt för idrottsrörelsen och föreningslivet att använda försvarsmark för träning och tävling.

Tidigare behandling

I förra årets betänkande om statlig förvaltningspolitik och statistikfrågor (bet. 2017/18:FiU25) avstyrktes ett motsvarande motionsyrkande. Utskottet ville inte föregripa regeringens beredning av förslag som lämnats i Utredningen för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13). Där hade man föreslagit en översyn av bestämmelsen om upplåtelse i förordningen (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter m.m. i syfte att införa ett

undantag i bestämmelsen som gör det möjligt att inte ta ut avgift för korttidsupplåtelser till allmännyttiga ideella organisationer.

Kompletterande information

Regeringen överlämnade i början av maj 2018 skrivelse 2017/18:246 En politik för engagemang – långsiktighet och oberoende för civilsamhället till riksdagen. I skrivelsen behandlas korttidsupplåtelser av mark (avsnitt 6.5). Regeringen hänvisar till att det i Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13) finns förslag om en översyn av bestämmelsen om upplåtelse i förordningen (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter m.m. Regeringen anser att frågan om hur förutsättningarna för att underlätta för allmännyttiga ideella organisationer ska genomföras bör ses över ytterligare, och därför avser regeringen att göra en sådan översyn. Även andra myndigheters korttidsupplåtelser bör belysas och vilka effekter förbättringarna för berörda organisationer får för de fastighetsförvaltande myndigheterna. Vidare avser regeringen att följa Fortifikationsverkets arbete med att förtydliga sin information till det civila samhällets organisationer. Skrivelsen behandlades av riksdagen under hösten 2018 och riksdagen lade den till handlingarna i november 2018 (bet. 2018/19:KrU3, rskr. 2018/19:12).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inte föregripa regeringens aviserade översyn i frågan och avstyrker därmed motionsyrkandet.

Reservationer

1. Den statliga myndighetsstrukturen, punkt 1 (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD) och Sven-Olof Sällström (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:123 av Jonas Millard m.fl. (SD) yrkande 2 och avslår motionerna

2018/19:485 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 2,

2018/19:767 av Boriana Åberg (M) och

2018/19:1003 av Boriana Åberg (M).

Ställningstagande

För att uppnå största möjliga nytta och ändamålsenlighet i förvaltningen är det viktigt att rätt myndigheter gör rätt saker. Därför behöver det allmänna ta ett helhetsgrepp på myndighetsfrågan och genomföra en myndighetsinventering för att kunna slå fast vilka myndigheter som inte är samhällsnyttiga eller vars egentliga uppdrag överskuggats av ovidkommande hänsyn. Myndigheter som är politiserade, överflödiga eller vars uppdrag överlappar andra effektivare myndigheters bör läggas ner eller reformeras. Exempel på mindre lyckade myndigheter är Svenska institutet, Statens medieråd och Jämställdhetsmyndigheten. Andra myndigheter bör få ett väsentligt ändrat uppdrag, t.ex. Svenska institutet för Europapolitiska studier (Sieps). En myndighetsinventering skulle också kunna resultera i att vissa områden som i dag inte är föremål för allmänhetens insyn kan komma att underställas den. Det gäller t.ex. Sveriges Advokatsamfund som på sikt bör förstatligas efter norsk förebild.

2. Digitalisering och it i den statliga förvaltningen, punkt 2 (M)

av Elisabeth Svantesson (M), Edward Riedl (M), Jan Ericson (M) och Mattias Karlsson i Luleå (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2900 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 8–11 och 15–22 samt

2018/19:2902 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3 och avslår motionerna

2018/19:117 av Mattias Bäckström Johansson (SD),

2018/19:2043 av Helena Gellerman m.fl. (L) yrkandena 2–4 och

2018/19:2550 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C).

Ställningstagande

Digitaliseringen innebär en kraftig transformation av samhället. Utvecklingen kommer att ställa nya krav på individer, företag, det offentliga och samhället i stort. Rätt mött kan digitaliseringen leda till både stärkt konkurrenskraft och en bättre välfärd. Men digitaliseringen är inget självspelande piano utan det krävs att politiken ger rätt förutsättningar för nya jobb att växa fram och samhället att ställa om. I internationella jämförelser tappar Sverige mark, och en av orsakerna som lyfts fram är att politiken inte tagit ett tillräckligt grepp om digitaliseringen.

Det uppdelade beslutsfattandet mellan myndigheter, landsting och kommuner är en utmaning för digitaliseringen. Med fortsatt respekt för det kommunala självstyret och ett decentraliserat arbetssätt behövs ett nationellt digitalt ledarskap och en samordning. Därför bör den nya digitaliseringsmyndigheten ta ledartröjan i arbetet med att samordna digitala standarder. I arbetet bör myndigheten samverka med andra myndigheter, SKL samt kommuner och landsting. Ett omfattande standardiseringsarbete behöver inledas om dataformat och interoperabilitet. Myndigheten ska vidare ha en tydlig roll i att stödja kommuner, myndigheter och landsting i deras digitaliseringsprocess genom råd och handledning. Regeringen bör också se över möjligheten att göra centrala upphandlingar där kommuner, landsting och myndigheter kan avropa standardiserade it-system och it-verktyg. Tillsammans med ökad standardisering av begrepp och annan data kan detta skapa stora fördelar för både arbetet med öppna data och kommunikationen mellan myndigheter, medborgare och företag.

Bland fördelarna med ett digitaliserat samhälle finns bättre service, lägre kostnader för det offentliga, mer tid för det offentliga att ägna sig åt kärnverksamhet samt minskade kostnader och byråkrati för medborgare och företag. Det finns stora samhällsvinster med att överföra mer av den statliga byråkratin till en samordnad digital lösning med t.ex. Estland och Finland som förebilder. I dessa två länder har det skapats nationella digitala plattformar där det offentliga kan erbjuda medborgarna bättre samhällsservice och samtidigt spara på skattebetalarnas pengar. Den lagstiftning som lyfts fram som viktigast i det här sammanhanget är den s.k. once only-principen som anger att

myndigheter bara får fråga medborgare efter en och samma uppgift en gång. Regeringen bör utreda hur en svensk nationell digital plattform utifrån denna princip kan införas i Sverige. Dessutom bör regeringen i det här sammanhanget pröva möjligheten att skapa ett nordiskt system som kan integreras och därmed underlätta för nordiska medborgare som reser, arbetar och flyttar mellan länderna. Regeringen bör ta fram en åtgärdsplan för hur berörda myndigheter kan tillmötesgå den digitala ekonomins krav och behov. För övrigt bör regeringen främja åtgärder som skapar incitament för en övergång till digitala brevlådor. Det bör vara en rättighet att kunna välja att ta del av en offentlig handling i digital form såvida det inte riskerar skada t.ex. den personliga integriteten.

Uppgifter visar att den offentliga sektorn genom att fullt ut utnyttja digitaliseringens potential kan effektiviseras redan från 2025 med 290 miljarder kronor per år, varav 180 miljarder kronor avser resurser som kan frigöras inom svensk sjukvård. Mot den bakgrunden bör regeringen ge Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) och Konjunkturinstitutet (KI) i uppdrag att göra en översyn av vilka områden i offentlig sektor som har potential att automatiseras. Regeringen bör också ge Statskontoret i uppdrag att göra en genomlysning av de statliga myndigheterna för att se vilken effektiviseringspotential som finns kopplat till digitalisering och AI.

Mot bakgrund av att en stor utmaning med digitaliseringen, inte minst i välfärden, ofta är att skapa trygghet inför förändringar bör en nationell digital dag införas med öppet hus hos förvaltningar och företag för att ge människor en chans att upptäcka möjligheterna med den nya tekniken.

3. Digitalisering och it i den statliga förvaltningen, punkt 2 (L)

av Johan Pehrson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2043 av Helena Gellerman m.fl. (L) yrkandena 2–4 och avslår motionerna

2018/19:117 av Mattias Bäckström Johansson (SD),

2018/19:2550 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C),

2018/19:2900 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 8–11 och 15–22 samt

2018/19:2902 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Trots en nyinrättad digitaliseringsmyndighet och regeringens digitaliseringsstrategi släpar offentlig sektor efter i att ta vara på digitaliseringens möjligheter. De resurser som finns är ofta svåra att använda, onödigt dyra och stjälper snarare än hjälper användarna. Därför är det hög tid att digitala lösningar inom offentlig sektor utvecklas på riktigt. Det är bra att en myndighet nu har det övergripande ansvaret för den fortsatta digitaliseringen, men risken för ett kompetensglapp är stor när tidigare myndigheter nu slutar arbeta med frågorna och erfarenheter därifrån därför riskerar att glömmas bort. Det brukar ta tid för en ny myndighet att hitta sina former och uppnå full effektivitet. Av den anledningen bör regeringen tydliggöra den nya digitaliseringsmyndighetens samverkansskyldighet med de tidigare ansvariga myndigheterna. Vidare behöver det vara möjligt att kontinuerligt inhämta information om digitaliseringens framsteg i den offentliga sektorn. En myndighet bör därför få i uppdrag att utveckla en databas för att automatiskt samla in data från statliga myndigheter, kommuner och landsting om digitaliseringsprojekt som de bedriver. Detta skulle göra det möjligt för beslutsfattare på dessa nivåer att löpande kunna utvärdera digitaliseringens framsteg och utmaningar. Avslutningsvis bör regeringen utse en myndighet som ska ha ansvar att lagra grunddata för den offentliga verksamheten. Detta skulle kunna lösa problemet med att offentliga aktörer hämtar uppgifter direkt från privatpersoner och företag trots att uppgifterna redan finns hos en annan offentlig aktör.

4. Statliga myndigheters lokalkostnader, punkt 3 (C)

av Lars Thomsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2694 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 23 och

bifaller delvis motion

2018/19:2492 av Per Åsling (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Utgifterna för de statliga myndigheterna har under senare år skenat iväg, vilket till stor del beror på ökade lokalkostnader. Samtidigt väljer flera myndigheter dyrare lokalalternativ. Förutom att det är rimligt att myndigheternas lokalisering speglar befolkningsfördelningen är omsorg om skattebetalarnas

pengar grunden för en ansvarsfull ekonomisk politik. Därför bör regeringen genomföra en översyn av myndigheternas lokalkostnader. I översynen bör regeringen pröva möjligheten att införa en lägre uppräkningsgrad av de statliga myndigheternas anslag till följd av lokalkostnader och se över om de s.k. rikthyrorerna kan sänkas. Det skulle ge de statliga myndigheterna incitament att flytta till områden med lägre hyror.

5. Staten som arbetsgivare, punkt 4 (V)

av Ida Gabrielsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:383 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 26,

2018/19:756 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 5 och 6 samt

2018/19:2229 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 och

avslår motionerna

2018/19:171 av Mattias Ingesson (KD),

2018/19:593 av Betty Malmberg (M),

2018/19:1593 av Markus Selin (S) och

2018/19:1962 av Sultan Kayhan (S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Den statliga arbetsgivarpolitiken måste kännetecknas av att de statliga myndigheterna är föredömliga arbetsgivare. Det innebär t.ex. att statliga myndigheter har ett särskilt ansvar för att motverka diskriminering i rekryteringsprocesserna. För att minska risken att godtyckligt utestänga arbetssökande med utländsk bakgrund bör regeringen återkomma med förslag på hur obligatoriska kravprofiler vid offentliga anställningar kan utformas. Styrkt tvärkulturell kompetens och flerspråkighet bör också räknas som merit vid alla offentliga anställningar.

Sedan 2016 har regeringen satsat på att skapa praktikplatser på olika myndigheter för personer med funktionsnedsättning. Satsningen visar glädjande resultat, men nu behöver nästa steg tas så att personer med funktionsnedsättning inte bara får möjlighet till praktik. Regeringen bör därför tillsätta en utredning som utvärderar den befintliga satsningen med syfte att få fler myndigheter att ta emot arbetssökande med funktionsnedsättning och i förlängningen erbjuda en anställning.

För att vara en föredömlig arbetsgivare bör regeringen vidare verka för att de statliga myndigheternas användning av bemanningsföretag avvecklas. Undersökningar visar att de statliga myndigheterna i allt större utsträckning anlitar bemanningsföretag, både i myndigheternas stödfunktioner och för arbete i myndigheternas kärnverksamhet, dvs. myndighetsutövning. Vid sidan av det uppenbara problemet att privaträttsliga organ blir en del av myndigheternas kärnverksamhet finns det ytterligare problem med detta. För det första skapar det en uppdelning av personalen där de inhyrda får en högre tröskel till delaktighet och inflytande på jobbet. För det andra innebär det en stor kostnad för staten. Det finns också fall där staten inte ställt krav på kollektivavtalsliknande villkor.

6. Studentbostäder i uppdraget för Akademiska Hus AB, punkt 6 (M)

av Elisabeth Svantesson (M), Edward Riedl (M), Jan Ericson (M) och Mattias Karlsson i Luleå (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 45.

Ställningstagande

Bristen på studentbostäder kan i vissa fall göra att studenter tvingas tacka nej till en utbildningsplats, vilket kan få långtgående negativa konsekvenser för Sveriges utbildningsnivå, konkurrenskraft och attraktivitet. Förutom att åtgärder för att generellt öka byggandet av fler bostäder behöver särskilda åtgärder vidtas för att öka antalet studentbostäder. Den årliga kartläggningen över läget på studentbostadsmarknaden visar att situationen är bättre än 2017, men bristen är fortfarande stor på flera av landets studieorter. Därför bör regeringen ge ett tydligt uppdrag till Akademiska Hus AB i form av ett volymmål för bostadsbyggandet för att öka byggandet av studentbostäder.

7. Fortifikationsverkets system för hyra till Försvarsmakten, punkt 7 (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD) och Sven-Olof Sällström (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:766 av Roger Richtoff m.fl. (SD) yrkande 16.

Ställningstagande

Försvarsmakten betalar hyra för sina egna lokaler till Fortifikationsverket som har ansvaret för försvarets lokaler. Hyressättningen är en artificiellt konstruerad marknadshyra som har en illusorisk koppling till normala marknadsprocesser. Någon annan hyresgäst än Försvarsmakten är nämligen knappast tänkbar för många av de lokaler som Fortifikationsverket administrerar. Även om det finns ekonomiska argument för att underhåll etc. hanteras av någon annan än Försvarsmakten är ordningen för hyressättning inte rimlig.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:117 av Mattias Bäckström Johansson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en övergång till öppen källkod och öppna standarder inom den offentliga sektorn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:123 av Jonas Millard m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inventera de befintliga myndigheterna och göra förvaltningen mer effektiv och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:171 av Mattias Ingeson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utreda offentliga arbetsgivares ansvar för jämlikt tillträde till arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:383 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att staten, i sin arbetsgivarpolicy, uttryckligen ser till att statliga myndigheters anlitande av bemanningsföretag avvecklas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:485 av Robert Hannah m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förvaltningsmyndigheters placering enligt förvaltningsinstruktioner innebär en begränsning av var ledande tjänster i en myndighet kan placeras och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:593 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska vara ett föredöme då det gäller att anställa personer med funktionsvariationer och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:756 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur obligatoriska

kravprofiler vid offentliga anställningar bör utformas och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att styrkt tvärkulturell kompetens och flerspråkighet bör räknas som merit vid alla offentliga anställningar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:766 av Roger Richtoff m.fl. (SD):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Fortifikationsverkets system för hyra till Försvarsmakten (avsnitt 9) och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:767 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tidsbegränsat förordnande för myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:779 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över direktiven till Fortifikationsverket så att samarbetet och dialogen ökar och gör det möjligt för idrottsrörelsen och föreningslivet att använda försvarsmark för träning och tävling och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1003 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av möjligheten att effektivisera den statliga byråkratin och minska antalet statliga myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1527 av Lars Hjälmered (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statlig mark bör upplåtas för byggnation av bostäder och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1593 av Markus Selin (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över krav på att statliga organisationer som arbetsgivare ska kunna uppvisa ledarskapsmodeller i syfte att utveckla staten och myndigheter i frågor om ledarskap, medarbetarskap och ytterst måluppfyllnad och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1962 av Sultan Kayhan (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vad staten som arbetsgivare kan göra för att förebygga förekomst av

hot och våld mot anställda i staten och att stärka skyddet för den som blir utsatt och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge samtliga statliga myndigheter i uppdrag att ta fram tydliga rutiner och stöd för när anställda i staten blir utsatta för hot och våld och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2043 av Helena Gellerman m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra den nya digitaliseringsmyndighetens samverkansskyldighet med tidigare ansvariga myndigheter för det offentliga digitalisering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla ett verktyg för att kontinuerligt samla in data som underlag för att riksdag, regering, ansvariga myndigheter och kommuner löpande ska kunna utvärdera digitaliseringens utveckling och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utse en myndighet med ansvaret att lagra grunddata för den offentliga verksamheten och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2229 av Maj Karlsson m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som utvärderar den redan befintliga satsningen på praktikplatser men med syftet att få fler myndigheter att ta emot arbetssökande med funktionsnedsättning och i förlängningen erbjuda en anställning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2492 av Per Åsling (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av myndigheternas lokalkostnader och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2550 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att etablera en haverikommission för offentliga it-projekt och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2694 av Helena Lindahl m.fl. (C):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av myndigheternas lokalkostnader och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M):

45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge tydliga uppdrag till Akademiska Hus i form av volymmål i bostadsbyggandet för att öka byggande av studentbostäder och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2900 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en nationell digital dag med öppet hus hos förvaltningar och företag för att ge människor en chans att upptäcka möjligheterna med den nya tekniken och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i samarbete med expertmyndigheter såsom IFAU och KI genomföra en översyn av vilka områden i offentlig sektor som har potential att automatiseras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Myndigheten för digital förvaltning ska ta ledartröjan i arbetet med att samordna digitala standarder och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra centrala upphandlingar med möjlighet till avrop av standardiserade it-system och it-verktyg och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett införande av en nationell digital plattform för säker överföring av information där medborgare och företag kan koppla upp sig mot en gemensam portal för kontakt med kommuner, landsting och myndigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga och utreda hur en svensk motsvarighet till Estlands X-road utifrån "once only"-principen kan implementeras i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva idén om ett svenskt partnerskap med övriga nordiska och baltiska länder kring ett samarbete för att långsiktigt knyta länderna närmare varandra digitalt och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmuntra fler sätt att från myndigheters och övrig offentlig förvaltnings sida skapa incitament för en övergång till digitala brevåldor och tillkännager detta för regeringen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentliga handlingar ska lämnas ut digitalt i de fall då detta efterfrågas förutsatt att det inte riskerar skada t.ex. den personliga integriteten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inleda ett omfattande standardiseringsarbete kring dataformat och interoperabilitet för att främja en ökad digitalisering, samverkan och bättre service till medborgare och företag och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Statskontoret i uppdrag att göra en genomlysning av de statliga myndigheterna för att se vilken effektiviseringspotential som finns kopplat till digitalisering och AI och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Myndigheten för digital förvaltning ska ha en tydlig roll i att stödja kommuner, myndigheter och landsting i deras digitaliseringsprocess genom råd och handledning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2902 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en åtgärdsplan för hur berörda myndigheter bör kunna tillmötesgå den digitala ekonomins krav och behov, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.